

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

PS-VI.431.2.2.2023.KS

Olsztyn, 27 lutego 2023 r.

**Szanowna Pani
Anna Brdys
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Ełku
ul. Piłsudskiego 5
19-300 Ełk**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-IV.0030.11.2023 z dnia 04 stycznia 2023 r., zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

- 1) Katarzyna Henryka Stefanowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
- 2) Agnieszka Brzozowska – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 23 stycznia 2023 r. i zakończono w dniu 27 stycznia 2023 r. Przedmiotem kontroli objęto sposób zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2022, poz. 447 ze zm.), zwanej dalej ustawą wrispz,
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1359 ze zm.), zwanej dalej Kodeksem,
- ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095 ze zm.),
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (t.j. Dz. U. 2021, poz. 1960), zwanego dalej Rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

- 1) PCPR/ Centrum/ Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku;
- 2) Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku, panią Annę Brdys;
- 3) poprzedni Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku panią Iwonę Nowakowską, pełniącego tę funkcję do 28 lipca 2021 r.;
- 4) Kierownik – co oznacza: osobę zastępującą Kierownika Działu ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie w PCPR w Ełku, panią
- 5) Zespół – co oznacza: Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, utworzony w PCPR w Ełku;

- 6) Regulamin Organizacyjny/ Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku;
- 7) Organizator – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku, wyznaczone przez Starostę Ełckiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 8) koordynator – co oznacza: koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, o którym mowa w ustawie o wripisz, zatrudnionego w PCPR;
- 9) Powiat – co oznacza: Powiat Ełcki;
- 10) Program – co oznacza: 3-letni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej, o którym mowa w art. 180 pkt 1 ustawy wripisz, opracowany przez PCPR w Ełku,
- 11) Wykaz I – co oznacza: Wykaz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli, sporządzony przez Jednostkę **/akta kontroli str. 179-188/**;
- 12) Wykaz II – co oznacza: Wykaz dzieci z Powiatu Ełckiego, którym zapewniono pieczę zastępczą w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, sporządzony przez Jednostkę **/akta kontroli str. 199-208/**;
- 13) Wykaz III – co oznacza: Wykaz dzieci z Powiatu Ełckiego, którym zapewniono pieczę zastępczą w rodzinnej pieczy zastępczej, sporządzony przez Jednostkę **/akta kontroli str. 212-222/**;
- 14) Rejestr – co oznacza: Rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka, o którym mowa w art. 46 ust. 1 ustawy wripisz, prowadzony przez PCPR;
- 15) Placówki – co oznacza: placówki opiekuńczo-wychowawcze w rozumieniu art. 93 ust. 4 ustawy wripisz, funkcjonujące na terenie Powiatu;
- 16) Dom rodzinny - co oznacza: placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego pn. Dom Rodzinny w Ełku.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2021 r. do dnia jej zakończenia (z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem mających wpływ na działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą). Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze kontroli prowadzonym przez Centrum.

Kontrolę przeprowadzono w obecności Dyrektora - pani Anny Brdys oraz Kierownika – p., posiadającej stosowne upoważnienie Dyrektora **/akta kontroli str. 1/**.

Kontroli dokonano w oparciu o: analizę prowadzonej w Jednostce dokumentacji merytorycznej, dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników Zespołu oraz osób niewchodzących w skład Zespołu, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej, a także informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez ww.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowością**.

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej Jednostki

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku, wyznaczone przez Starostę Ełckiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie, w okresie objętym kontrolą działało na podstawie:

- Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku, nadanego Uchwałą Nr XLIV.404.2014 Rady Powiatu Ełckiego z dnia 29 maja 2014 r. **/akta kontroli str. 2-7/**,

- Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku, przyjętego Uchwałą Zarządu Powiatu Ełckiego Nr 24.90.2019 z dnia 08 sierpnia 2019 r. /**akta kontroli str. 8-33/**,
- Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku, przyjętego Uchwałą Zarządu Powiatu Ełckiego Nr 22.82.2021 z dnia 09 września 2021 r. /**akta kontroli str. 34-58/**.

Analiza Regulaminu Organizacyjnego wykazała, że w strukturze organizacyjnej Jednostki wyodrębniono Dział ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie, w którym wyodrębniono m.in. Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Kontrolujący nie wnieśli uwag do treści Regulaminu.

Ustalono, iż w okresie podlegającym kontroli w Jednostce obowiązywały regulacje dotyczące organizacji pracy w związku z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się COVID-19, w tym także z zakresu pieczy zastępczej /**akta kontroli str. 59-62/**.

2. Zasoby kadrowe i kwalifikacje pracowników kontrolowanej jednostki, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej

Kontrolowaną Jednostką od 29 lipca 2021 r. kieruje pani Anna Brdys – Dyrektor PCPR, natomiast do 28 lipca 2021 r. Centrum kierowała poprzednia Dyrektor – pani Iwona Nowakowska /**akta kontroli str. 63/**.

Podczas kontroli ustalono, że Dyrektor spełnia wymogi kwalifikacyjne w zakresie wykształcenia, określone dla tego stanowiska w Rozporządzeniu.

Na podstawie przedłożonych informacji, stanowiących **akta kontroli str. 64-80**, ustalono, że w okresie podlegającym kontroli zadania z zakresu pieczy zastępczej, poza Dyrektorem, wykonywało łącznie 18 osób (z których 1 zatrudniona była na stanowisku koordynatora, a następnie specjalisty pracy socjalnej i jednocześnie wykonywała obowiązki pedagoga oraz 1 osoba zatrudniona na stanowisku inspektora, po czym zatrudniona została na stanowisku księgowej) .

Ustalono, że w skład Zespołu wchodził:

- 1) koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – łącznie 6 osób, w tym:
 - 4 zatrudnione na podstawie umowy o pracę, w wymiarze pełnego etatu,
 - 1 zatrudniona na podstawie umowy zlecenia, w wymiarze 150 godzin miesięcznie (w okresie od 01 października do 31 grudnia 2022 r.), a następnie od 01 stycznia 2023 r. na podstawie umowy o pracę, w wymiarze pełnego etatu,
 - 1 zatrudniona na podstawie umowy zlecenia, w wymiarze 160 godzin miesięcznie;
- 2) specjalista pracy socjalnej – 2 osoby, zatrudnione na podstawie umowy o pracę, w wymiarze pełnego etatu,
- 3) pracownik socjalny – 2 osoby, zatrudnione na podstawie umowy o pracę, w wymiarze pełnego etatu,
- 4) pedagog – 1 osoba, która swoje obowiązki wykonywała na podstawie umowy zlecenia, w wymiarze 4 godzin tygodniowo,
- 5) psycholog - 1 osoba, zatrudniona na podstawie umowy o pracę, w wymiarze 1 etatu.

Ponadto w PCPR zadania z zakresu pieczy zastępczej realizowali:

- 1) Kierownik Działu ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie – łącznie 2 osoby, z których 1 (zatrudniona w PCPR na stanowisku Kierownika ds. Osób Niepełnosprawnych) pełniła obowiązki w zastępstwie za pracownika, podczas jego dłuższej nieobecności,

- 2) księgową - 1 osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, w wymiarze pełnego etatu, która w okresie podlegającym kontroli zatrudniona była również na stanowisku inspektora;
- 6) inspektor – 3 osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, w wymiarze pełnego etatu;
- 7) pomoc administracyjną - 2 osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, w wymiarze pełnego etatu;
- 8) radca prawny - 1 osoba, zatrudniona na podstawie umowy o pracę, w wymiarze 16 godzin tygodniowo.

Analiza przedłożonej dokumentacji osobowej koordynatorów zatrudnionych w PCPR wykazała, iż posiadali oni kwalifikacje zawodowe, określone w art. 78 ust. 1 ustawy w.r.p.

W teczkach akt osobowych koordynatorów znajdowały się oświadczenia potwierdzające spełnianie przez nich warunków, o których mowa w art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ww. ustawy w.r.p., tj. o:

- niepozbawieniu/nieograniczeniu władzy rodzicielskiej,
- braku obowiązku alimentacyjnego,
- nieskazaniu prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Jak wynika z oświadczenia Dyrektora Centrum /**akta kontroli str. 81/**, w okresie podlegającym kontroli, nie było przypadku wszczęcia przeciwko osobie będącej koordynatorem postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, o którym mowa w art. 78 ust. 2 ustawy w.r.p.

Ponadto Dyrektor poświadczył, że praca koordynatorów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, oraz nie prowadzili oni postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Powiat, co jest zgodne z art. 79 ust. 3 i 4 ustawy w.r.p. /**akta kontroli str. 81/**.

Analiza zakresów czynności koordynatorów wykazała, iż uwzględniano w nich zapisy zobowiązujące do wykonywania przez nich zadań z zakresu systemu pieczy zastępczej, ujęte w ustawie w.r.p., z których wyciąg stanowią **akta kontroli str. 64-80**.

W wyniku analizy dokumentacji osobowej stwierdzono, że pozostali pracownicy, realizujący zadania z zakresu pieczy zastępczej, posiadali kwalifikacje w zakresie wykształcenia, zgodnie z regulacjami zawartymi w Rozporządzeniu.

3. Opracowanie 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej

Ustalono, że stosownie do przepisu art. 180 pkt 1 ustawy w.r.p., Rada Powiatu Ełckiego, Uchwałą Nr XXIV.209.2021 z dnia 25 marca 2021 r., przyjęła do realizacji „*Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023*” /**akta kontroli str. 82-112/**.

Z założenia Program utworzony został na lata 2021–2023, zatem również na cały kalendarzowy rok 2021. W opinii tut. Wydziału tak późne podjęcie Uchwały w sprawie jego utworzenia uniemożliwiło wdrożenie działań, ukierunkowanych na rozwój pieczy zastępczej, założonych przez Powiat Ełcki od początku 2021 r. Ustawodawca co prawda nie definiuje pojęcia „trzyletni program”, możliwe jest więc jego opracowanie z zachowaniem ciągłości dat jego obowiązywania (np. od początku kwietnia 2021 do końca marca 2024 r.), jednakże winno to być w Programie precyzyjnie dookreślone. Trzyletni okres wskazany przez PCPR oznacza, że zadania do realizacji winny być już przyjęte wraz z początkiem 2021 roku. Mając powyższe na względzie rekomenduje się aby prace nad utworzeniem Programu skoordynować w taki sposób, aby czas na jego realizację pokrywał się z czasem, na który został opracowany i uchwalony.

Za cel strategiczny Programu przyjęto: „Zbudowanie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej”. Wskazano następujące cele operacyjne:

1. „Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym.
2. Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
3. Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.”

Ponadto w Programie zaplanowano m.in.: działania, określono realizatorów i partnerów, wskaźniki, przewidywane efekty oraz źródła finansowania. Wskazano następujące zadania, mające na względzie rozwój rodzinnej pieczy zastępczej:

- prowadzenie kampanii społecznych, akcji i inicjatyw promujących idee rodzicielstwa zastępczego,
- pozyskiwanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze,
- zapewnienie wsparcia w prawidłowym funkcjonowaniu rodzin zastępczych,
- organizowanie poradnictwa rodzinnego,
- tworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych,
- zwiększenie dostępności do poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego,
- utworzenie pogotowia rodzinnego,
- organizowanie warsztatów dla rodzin zastępczych,
- utworzenie grupy socjoterapeutycznej dla wychowanków rodzin zastępczych,
- przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia,
- wsparcie finansowe i rzeczowe wychowanków (pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie),
- wsparcie w uzyskiwaniu mieszkań socjalnych/komunalnych,
- podnoszenie kwalifikacji kadry,
- pozyskanie specjalistów do pracy m.in. z rodzinami zastępczymi i rodzinami pomocowymi.

W Programie dookreślono coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych w następujący sposób: w 2021 r. nie zaplanowano ustanowienia nowych rodzin zastępczych zawodowych, natomiast w kolejnych latach jego obowiązywania, tj. w roku 2022 i 2023 przewidziano utworzenie po 1 rodzinie zastępczej zawodowej **/akta kontroli str. 111/**.

Kontrolujący zwrócili się do Dyrektora Centrum z pisemnym zapytaniem o przyczyny niezaplanowania ustanowienia nowych rodzin zastępczych zawodowych w 2021 r.

Dyrektor poinformował, że „w styczniu 2021 r. rozpoczęto prace związane z opracowaniem i przedłożeniem Radzie Powiatu Ełckiego trzyletniego programu rozwoju pieczy zastępczej, który został przyjęty Uchwałą Nr XXIV.209.2021 z dnia 25 marca 2021 r. Do dnia przedłożenia programu nie wpłynął żaden wniosek rodziny zastępczej niezawodowej, spokrewnionej o przekwalifikowanie na rodzinę zawodową, w związku z tym zdecydowano, aby nie wskazywać limitu na rok 2021 r. Ponadto należy pamiętać, iż był to okres stanu epidemii na terytorium całego kraju. Dyrektor PCPR w Ełku wprowadziła zarządzenia ograniczające bezpośredni kontakt pracowników z interesantami jednostki (w tym rodzinami zastępczymi). Kontakt był ograniczony do środków teleinformatycznych. Kwalifikacja na rodzinę zastępczą nie może odbywać się zdalnie. W chwili przejścia przez Radę Powiatu Ełckiego trzyletniego programu nie było wiadomo do kiedy będzie się utrzymywał stan epidemii. Rada Powiatu Ełckiego pozytywnie zaopiniowała w/w program” **/akta kontroli str. 113-114/**.

W ocenie zespołu kontrolnego limit rodzin zastępczych zawodowych, określany w Programie winien uwzględniać potrzeby ujawniające się w danym powiecie. Ustalenia kontrolujących dotyczące braku wolnych miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu (co skutkowało m.in. umieszczaniem dzieci w rodzinach zastępczych/rodzinnych domach dziecka ponad określony

w przepisach ustawy wrispsz limit, o czy mowa w dalszej części wystąpienia pokontrolnego), jednoznacznie wskazują na **pilną potrzebę rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie**. Dyrektorowi kontrolowanej Jednostki udzielono instruktażu w powyższym zakresie.

Ustalono, że 02 listopada 2022 r. jedna z rodzin zastępczych niezawodowych złożyła wniosek o przekształcenie jej w rodzinę zastępczą zawodową. Niemniej jednak do dnia kontroli nie została ona jeszcze przekształcona w inną formę, ponieważ, jak poinformował Dyrektor PCPR **/akta kontroli str. 114/**, rodzina jest „w trakcie diagnozy psychologicznej, oczekuje również na przeprowadzenie doksztaktu przewidzianego w programie PRIDE, którym była szkolona przed ustanowieniem jej rodziną zastępczą”. Ponadto Dyrektor wskazał, iż rodzina dostosowuje również warunki mieszkaniowe do potrzeb przyjmowanych w przyszłości dzieci.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzić należy, że Organizator nie wyczerpał założonego w Programie na rok 2022 limitu rodzin zastępczych zawodowych.

Na podstawie analizy dokumentacji, a także pisemnej informacji Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 115-116** ustalono, że w okresie poddanym kontroli, Centrum podejmowało następujące działania, służące rozwojowi rodzinnych form pieczy zastępczej:

- promowanie rodzicielstwa zastępczego poprzez rozpowszechnianie plakatów oraz ulotek w ogólnodostępnych miejscach, tj. m.in.: w siedzibie PCPR, ośrodkach pomocy społecznej, parafiach, poradniach lekarskich;
- rozpowszechnianie informacji o naborze kandydatów na rodziny zastępcze za pośrednictwem profilu Facebook oraz strony internetowej PCPR;
- wspieranie rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka przez koordynatorów, pracowników socjalnych, psychologa oraz pedagoga;
- zorganizowanie szkolenia dla rodzin zastępczych niezawodowych „Pride - Rodzinna Piecza Zastępcza”;
- zorganizowanie „Powiatowej Konferencji z Okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego”.

W opinii zespołu inspektorów, mając na uwadze, iż określony w Programie na 2022 r. limit rodzin zastępczych zawodowych nie został osiągnięty, a także brak wolnych miejsc w rodzinach zastępczych (o czym mowa poniżej), podejmowane działania ukierunkowane na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej były niewystarczające. W związku z powyższym zachodzi potrzeba **zintensyfikowania i poszerzenia działań mających na celu zwiększenie liczby rodzin zastępczych na terenie Powiatu**.

Ustalono, iż w ramach realizacji przepisów art. 76 ust. 4 pkt 15 oraz 182 ust. 5 ustawy wrispsz Organizator przedstawił Staroście i Radzie Powiatu za 2021 r. następujące sprawozdania:

- „*Sprawozdanie Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Etckim z efektów pracy oraz realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 za rok 2021*” **/akta kontroli str. 117-135/**,
- „*Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Etku za 2021 rok*” **/akta kontroli str. 136-176/**.

4. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie

a) rodzinna piecza zastępcza

W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu funkcjonowały 2 rodzinne domy dziecka oraz 156 rodzin zastępczych, w tym:

- 89 rodzin spokrewnionych,
- 58 rodzin niezawodowych,

- 9 rodzin zawodowych /akta kontroli str. 177/.

W Powiecie nie funkcjonowały rodziny zastępcze zawodowe, pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz specjalistyczne.

W ww. rodzinach w badanym okresie przebywało łącznie 301 dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu powstało łącznie 19 rodzin zastępczych, w tym 12 rodzin spokrewnionych z dzieckiem i 7 rodzin zastępczych niezawodowych. Żadna rodzina zastępcza w okresie objętym kontrolą nie przekształciła się w inną formę /akta kontroli str. 177/. Rozwiązano natomiast 37 rodzin zastępczych, w tym:

- 18 rodzin zastępczych spokrewnionych,
- 18 rodzin zastępczych niezawodowych,
- 1 rodzinę zastępczą zawodową /akta kontroli str. 177/.

Dyrektor kontrolowanej Jednostki wskazał na następujące przyczyny rozwiązania rodzin zastępczych:

- usamodzielnienie się wychowanków – 22 rodziny,
- powrót dziecka pod opiekę rodziny biologicznej – 8 rodzin,
- sytuacja osobista rodziny zastępczej – 2 rodziny,
- na prośbę dziecka – 1 rodzina,
- na prośbę rodziny zastępczej – 1 rodzina,
- trudności opiekuńczo-wychowawcze z dzieckiem – 1 rodzina,
- śmierć osoby tworzącej rodzinę zastępczą – 1 rodzina,
- nieprawidłowości w wypełnianiu funkcji rodziny zastępczej – 1 rodzina /akta kontroli str. 178/.

Zespół kontrolny ustalił, że nie było przypadków łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka, a także łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej z funkcją rodziny zastępczej niezawodowej /akta kontroli str. 179-188/.

Ustalono, że w dacie kontroli w Powiecie funkcjonowały 2 rodzinne domy dziecka oraz 120 rodzin zastępczych, w których przebywało łącznie 229 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej /akta kontroli str. 177/.

Na dzień kontroli Jednostka zatrudniała 3 koordynatorów, którzy swoim wsparciem obejmowali łącznie 38 rodzin (kolejno: 9, 15 i 14 rodzin). Stwierdzono, że określony w art. 77 ust. 4 ustawy wripsz limit 15 rodzin przypadający na jednego koordynatora został dochowany /akta kontroli str. 179-188/.

Z przedłożonego kontrolującym Wykazu I wynika, że pracę z rodzinami zastępczymi, nieobjętymi opieką koordynatora, w imieniu Organizatora wykonywało:

- 2 pracowników socjalnych, którzy mieli pod opieką kolejno 17 i 24 rodziny,
- 1 specjalista pracy socjalnej, który wspierał 43 rodziny / akta kontroli str. 179-188/.

W opinii inspektorów tak duża liczba rodzin zastępczych, powierzona pod opiekę jednemu pracownikowi, który zobligowany jest również do wypełniania innych zadań określonych w zakresie czynności, może budzić wątpliwość, czy pomoc rodzinom świadczona jest adekwatnie do ich rzeczywistych potrzeb, na co wskazano w toku kontroli. Nadmienić należy, iż powyższą kwestię poruszono również w wystąpieniu pokontrolnym, sporządzonym po kontroli problemowej, przeprowadzonej w Centrum w 2019 r.

W związku z powyższym Dyrektor Jednostki w trakcie kontroli oświadczył, że w lutym 2023 r. PCPR zatrudni dwie osoby w Dziale ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie, tj. koordynatora oraz pracownika socjalnego **/akta kontroli str. 189/**.

Zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy wripsz (obowiązującym na dzień kontroli) starosta winien prowadzić rejestr danych o osobach:

1. zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
2. pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.

Ustalono, że w Centrum prowadzono rejestr, który zawierał dane o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Dane z rejestru, zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami art. 46 ust. 4 ustawy wripsz, przekazywano do właściwego sądu.

Stwierdzono, że rejestr ten nie był prowadzony na bieżąco (nie zawierał danych 2 rodzin zastępczych niezawodowych (poz. 75 i 91 z Wykazu I) oraz nie obejmował danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Dyrektor Jednostki wyjaśnił, iż *„Rejestr danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka nie był prowadzony na bieżąco, w związku błędnym przekonaniem, że zostanie on uzupełniony przed przekazaniem do sądu. Dotychczasowa forma prowadzenia rejestru sprzyjała takim działaniom. Każda z osób prowadzących pracę z rodziną wypełniała karty z informacją o danych rodziny, następnie sporządzano spis i przekazywano do sądu. Błędne przekonanie wzmagane było faktem, że sąd nie kwestionował poprawności prowadzenia tejże dokumentacji (...)*” **/akta kontroli str. 190-191/**.

Rejestr, o którym mowa powyżej, prowadzony był w formie spisu spraw, zawierających wszystkie dane, o których mowa w art. 46 ust. 2 ustawy wripsz, ujęte dla każdej rodziny na odrębnej kartce **/akta kontroli str. 192-193/**. Z uwagi na fakt, iż ustawodawca nie określił formy materialno-technicznej rejestru, o którym mowa w art. 46 ust. 1 ustawy wripsz, a wskazał jedynie obszar danych, mając na względzie definicję zawartą w Słowniku języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego, zgodnie z którą rejestr to *„spis, najczęściej alfabetyczny, wykaz, lista”*, podczas przeprowadzania czynności kontrolnych w Jednostce wskazano Dyrektorowi, że rejestr ten winien stanowić zwartą ewidencję danych o osobach, a nie być zbiorem luźnych/odrębnych dokumentów, zawierających wymagane dane. Tym samym wskazane jest prowadzenie rejestru, o którym mowa w art. 46 ust. 1 ustawy wripsz w formie zbiorczej ewidencji (ujętej np. w tabeli, gdzie ujęte będą wszystkie rodziny łącznie), do chwili wdrożenia systemu teleinformatycznego, umożliwiającego prowadzenie rejestrów, o których mowa w art. 1 pkt. 11 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2022, poz. 2140).

W trakcie trwania kontroli, w Jednostce wprowadzono rejestr osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestr osób pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka w formie wskazanej przez kontrolujących **/akta kontroli str. 195/**. W rejestrach uwzględniono wszystkie rodziny zastępcze, funkcjonujące na dzień kontroli oraz osoby zakwalifikowane do pełnienia funkcji

rodziny zastępczej. W związku z powyższym odstąpiono od wydania zalecenia w powyższym zakresie.

Ustalono, iż w okresie podlegającym kontroli, tj. od 24 sierpnia do 09 października 2021 r. Organizator przeprowadził szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze **/akta kontroli str. 196/**. Szkolenie odbyło się w ramach programu „PRIDE Rodzinna Piecza Zastępcza”. W szkoleniu wzięło udział 14 osób (5 małżeństw oraz 4 osoby niepozostające w związku małżeńskim). Do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zakwalifikowano 13 osób, natomiast 1 osoba zrezygnowała. Ustalono, że 2 rodziny, które zostały przeszkolone przyjęły dzieci do pieczy zastępczej, w 5 rodzinach już dzieci przebywały, 1 rodzina oczekuje na przyjęcie dziecka.

b) instytucjonalna piecza zastępcza

W okresie podlegającym kontroli na terenie Powiatu funkcjonowało 6 placówek opiekuńczo-wychowawczych (w tym 5 typu socjalizacyjnego, z czego 2 z miejscami interwencyjnymi i 1 typu rodzinnego) **/akta kontroli str. 197-198/**:

- Dom Św. Faustyny Pomocna Dłoń Caritas Diecezji Ełckiej Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 w Ełku – przeznaczony dla 14 wychowanków;
- Dom Św. Faustyny Pomocna Dłoń Caritas Diecezji Ełckiej Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 2 w Ełku – przeznaczony dla 14 wychowanków;
- Dom Św. Faustyny Pomocna Dłoń Caritas Diecezji Ełckiej Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 3 w Ełku – przeznaczony dla 14 wychowanków;
- Dom Św. Faustyny Pomocna Dłoń Caritas Diecezji Ełckiej Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 4 w Ełku – przeznaczony dla 12 wychowanków;
- Dom Św. Faustyny Pomocna Dłoń Caritas Diecezji Ełckiej Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 5 w Ełku – przeznaczony dla 14 wychowanków;
- Dom Rodzinny Dziecka w Ełku - przeznaczony dla 8 wychowanków.

Na dzień kontroli w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, funkcjonujących na terenie Powiatu, łącznie były wolne 4 miejsca **/akta kontroli str. 197-198 /**.

Ustalono, że w badanym okresie nie było przypadków umieszczenia w Placówkach, za zgodą wojewody, dzieci ponad statutową liczbę miejsc, w myśl art. 95 ust. 3a ustawy wripsz. Nie było również przypadków umieszczenia wychowanków bez konieczności pozyskania zgody wojewody, co dopuszcza przepis art. 15zzzzj ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

W myśl przepisu art. 95 ust. 2 ustawy wripsz w placówce opiekuńczo-wychowawczej m.in. typu socjalizacyjnego jest możliwe umieszczenie dziecka poniżej 10 roku życia w przypadku, gdy w danej placówce opiekuńczo-wychowawczej umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Z informacji przedstawionej zespołowi kontrolnemu, stanowiącej **akta kontroli str. 197-198** wynika, że w dacie kontroli w 3 placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego przebywało łącznie 4 dzieci poniżej 10 roku życia, które zostały umieszczone wraz ze starszym rodzeństwem, a więc zgodnie z wyżej cytowanym aktem prawnym.

Kontrolujący ustalili, że w okresie podlegającym badaniu, tj. od 04 czerwca do 01 listopada 2022 r., w Domu Św. Faustyny Pomocna Dłoń Caritas Diecezji Ełckiej Placówka Opiekuńczo-

Wychowawcza nr 1 w Ełku przebywało dziecko poniżej 10 roku życia (pod poz. 6 z Wykazu II) **/akta kontroli str. 199-208/**, co było niezgodne z wyżej cytowanym aktem prawnym.

Z wyjaśnień Dyrektora Jednostki **/akta kontroli str. 209-211/** wynika, że dziecko, o którym mowa powyżej zostało umieszczone w pieczy zastępczej wraz z 2 starszego rodzeństwa w trybie interwencyjnym, w ten sposób że każde dziecko skierowano do innej placówki opiekuńczo-wychowawczej. Placówki te były zlokalizowane na jednej posesji. Dyrektor wskazał, że *„żadna z placówek na ten czas nie dysponowała 3 [wolnymi] miejscami”*.

Kontrolujący ustalili, iż po niespełna 6 miesiącach, ww. dziecko zostało przeniesione do placówki opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywało już starsze rodzeństwo, tym samym został spełniony warunek określony w art. 95 ust. 2 ustawy w.rispz.

Biorąc pod uwagę pilną potrzebę zabezpieczenia dziecka oraz fakt, iż podjęto skuteczne działania mające na celu umieszczenie go wraz ze starszym rodzeństwem, kontrolujący uznali ten przypadek za wyjątkowy i odstąpili od wydania zalecenia w tym zakresie.

5. Zapewnienie dzieciom miejsc w pieczy zastępczej

Powiat Ełcki co do zasady zapewniał dzieciom pieczę zastępczą w formie miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej oraz w instytucjonalnej pieczy na terenie własnego Powiatu.

Z informacji przekazanych przez Dyrektora wynika, że w kontrolowanej Jednostce nie wprowadzono wewnętrznych regulacji dotyczących umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

W celu ustalenia, czy Organizator we właściwy sposób realizował zapis wynikający z art. 180 pkt 2 ustawy w.rispz, analizie poddano:

- 14 teczek rodzin, funkcjonujących na terenie Powiatu, w tym: 1 teczkę prowadzących rodzinny dom dziecka, 8 teczek rodzin zastępczych zawodowych oraz 5 teczek rodzin zastępczych niezawodowych;
- 7 teczek dzieci skierowanych do rodzinnej pieczy zastępczej;
- 8 teczek dzieci, które umieszczono w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

a) realizacja postanowień sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej

W okresie podlegającym kontroli do Organizatora wpłynęło 71 postanowień sądu, z których wynikała konieczność umieszczenia 100 dzieci w różnych formach pieczy zastępczej **/akta kontroli str. 179-188, 212-222/**. Nie było przypadku niezrealizowania postanowień wydanych przez sądy z przyczyn leżących po stronie Organizatora. W badanych przypadkach, dzieci zostały umieszczone w poszczególnych formach pieczy zastępczej zgodnie ze wskazaniem sądu, dookreślonym w postanowieniu.

Postanowienia sądu realizowano co do zasady bez zbędnej zwłoki, za wyjątkiem 7 dzieci pochodzących z 2 rodzin (poz.: 24, 25, 26, 27, 30 i 28, 29 z Wykazu III, stanowiącego **akta kontroli str. 212-222**), kiedy to:

- w pierwszym przypadku - pięcioro rodzeństwa umieszczono w rodzinnej pieczy zastępczej po przeszło 3 miesiącach od otrzymania postanowienia sądu;
- w drugim przypadku - rodzeństwo umieszczono w rodzinie zastępczej po ok. 3 tygodniach od otrzymania postanowienia sądu;

Dyrektor Jednostki odnosząc się do przypadku pięcioosobowego rodzeństwa wyjaśnił, że po otrzymaniu postanowienia sądu *„(...) podjęto poszukiwania kandydatów na rodzinę zastępczą (...). Najpierw pośród członków rodziny biologicznej dzieci, jednak nie było osób dających gwarancję należytego sprawowania pieczy. Pośród rodzin zastępczych zawodowych*

i niezawodowych funkcjonujących na terenie Powiatu nie było rodzin, które podjęły by się opieki nad pięciorgiem dzieci, istotnym jest również fakt, że w żadnej z rodzin nie było wolnych miejsc, w większości (...) występowały już ponad limitowe umieszczenia. Podjęto poszukiwania miejsc na terenie kraju, 15 września 2022 r. rozesłano informacje o potrzebie zabezpieczenia małoletnich, nie zgłosił się żaden powiat, na terenie którego byłaby rodzina mogąca przejąć pieczę nad rodzeństwem. W dniu 14 września 2022 r. przekazano do Sądu Rejonowego w Ełku informację z propozycją rozdzielenia rodzeństwa i umieszczenia w 4 rodzinach zastępczych. Pismem z dnia 14 września 2022 r. (...) sąd nie wyraził zgody na rozdzielenie rodzeństwa. Poszukiwania rozpoczęto na nowo. Nadmieniam, że rodzina przez cały okres poszukiwań była objęta wsparciem asystenta rodziny z MOPS w Ełku oraz nadzorowana przez kuratora zawodowego. Matka biologiczna dzieci w dniu 19 września 2022 r. złożyła oświadczenie, że nie zgadza się z postanowieniem i złożyła odwołanie od postanowienia sądu w przedmiocie zabezpieczenia dzieci w pieczy. Odwołania jednak ostatecznie nie złożyła, pozostało to jedynie w kwestii deklaracji. W związku z napływającymi niepokojącymi informacjami ze środowiska, w dniu 14 grudnia 2022 r. zabezpieczono małoletnie dzieci w trzech rodzinach: niezawodowej, zawodowej i rodzinnym domu dziecka. O tym fakcie powiadomiono sąd (...) /akta kontroli str. 223-225/.

Kontrolujący przyjęli wyjaśnienie Dyrektora, bowiem podejmowane przez PCPR działania, dotyczące poszukiwania miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej dla całego rodzeństwa, o którym mowa powyżej, znajdowały odzwierciedlenie w przedłożonej kontrolującym dokumentacji.

Dyrektor wyjaśniając drugi przypadek poinformował, że matka rodzeństwa podjęła działania mające na celu odwołania się od postanowienia sądu, niemniej jednak nie dochowała obowiązującego terminu na jego złożenie. Po uzyskaniu zgody rodziny zastępczej zawodowej oraz pozyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzeństwo dzieci zostały umieszczone w rodzinie zastępczej. Z uwagi na powyższe kontrolujący przyjęli wyjaśnienia Dyrektora Jednostki, również w tym przypadku.

b) kierowanie dzieci do pieczy zastępczej

W okresie podlegającym kontroli Organizator zapewnił dzieciom z terenu Powiatu pieczę zastępczą w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy w następujący sposób /akta kontroli str. 179-188, 212-222/:

- 23 dzieciom zapewniono pieczę w 16 rodzinach zastępczych spokrewnionych;
- 26 dzieciom zapewniono pieczę w 8 zawodowych rodzinach zastępczych;
- 11 dzieciom zapewniono pieczę w 8 niezawodowych rodzinach zastępczych;
- 10 dzieciom zapewniono pieczę w 2 rodzinnych domach dziecka;
- 30 dzieciom zapewniono pieczę w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w tym 2 na terenie innego powiatu.

Ustalono, że w badanym okresie było 16 przypadków doprowadzenia do Placówek małoletnich cudzoziemców przez Straż Graniczną. Ustalono, że w okresie kontrolnym nie było przypadków umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej z rodzicami, zgodnie z art. 35 ust. 2 ustawy wripsz. Zabezpieczono natomiast 4 dzieci na podstawie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 poz. 1245), w myśl art. 58 ust. 1 pkt 3 ustawy wripsz /akta kontroli str. 229/.

Z przedłożonych informacji /akta kontroli str. 230-238/ oraz analizy dokumentacji wynika, że w 6 przypadkach doszło do rozdzielania rodzeństwa z następujących powodów:

- braku miejsca dla całego rodzeństwa w rodzinnej pieczy zastępczej,
- zagrożenia demoralizacją rodzeństwa,
- braku miejsc w placówce opiekuńczo-wychowawczej dla całego rodzeństwa,
- braku zgody rodziny zastępczej spokrewnionej na sprawowanie pieczy zastępczej dla całego rodzeństwa (w dwóch przypadkach),
- problemów opiekuńczo-wychowawcze z dzieckiem.

Zespół kontrolny ustalił, iż w wyniku podejmowanych przez PCPR działań, tj. m.in.: kierowania do dyrektora Placówek zapytań dotyczących możliwości połączenia rodzeństwa, rozmów z dziećmi na temat ich indywidualnych potrzeb, udziału w posiedzeniach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka w celu zweryfikowania możliwości połączenia rodzeństwa, jedno rodzeństwo, przebywające w dwóch różnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych, zostało umieszczone razem w jednej z nich **/akta kontroli str. 239-242/**.

W ocenie organu kontroli można uznać, że powody rozdzielania rodzeństw były uzasadnione. Niemniej jednak w przypadku pięcioosobowego rodzeństwa, o którym mowa na str. 11 – niniejszego wystąpienia (poz. 24, 25, 26, 27, 30 z Wykazu III), biorąc pod uwagę, iż sąd wydający postanowienie o umieszczeniu dzieci w tymczasowej rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej **/akta kontroli str. 243/**, kierując się zasadą nierozdzielania rodzeństwa (określoną w art. 112⁸ Kodeksu) stał na stanowisku, iż winne one być umieszczone w pieczy zastępczej razem **/akta kontroli str. 244-245/**, w opinii kontrolujących zasadne jest dalsze kontynuowanie działań, mających na celu połączenie rodzeństwa w jednej formie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 36 ustawy wrispz umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziców zastępczych albo prowadzącego rodzinny dom dziecka. Na podstawie analizy dokumentacji oraz informacji Kierownika ustalono, że w przypadku umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych, rodzinnych domach dziecka lub niezawodowych, które nie były w jakiś sposób spokrewnione z dziećmi, Organizator pozyskiwał pisemne zgody rodzin na ich przyjęcie **/przykład stanowi akta kontroli str. 246/**. Natomiast w przypadku pozostałych rodzin zastępczych, które zostały ustanowione przez sąd na mocy postanowienia, Centrum po rozpoczęciu współpracy z rodzinami nie pozyskiwało od nich pisemnej zgody na przyjęcie dziecka, gdyż rodziny te same wnioskowały do sądu o ustanowienie ich rodziną zastępczą, tym samym wyrażając swoją wolę podjęcia się tej funkcji. Zatem można uznać, że rodziny wyrażały swoją wolę przyjęcia dziecka pod opiekę w toku toczącego się postępowania w sądzie.

Zgodnie z art. 53 ust. 1 ustawy wrispz w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Zapisy art. 53 ust. 2 powyższej ustawy wskazują, że w przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. Stosownie do art. 61 ust.1 ustawy wrispz w rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W rodzinnym domu dziecka, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci, w przypadku, gdy dotyczy to rodzeństwa, o czym stanowi art. 61 ust. 2 wyżej cytowanej ustawy.

Ustalono, że na dzień kontroli dopuszczalny limit dzieci był przekroczony w:

- 2 rodzinach zastępczych niezawodowych (znajdujących się pod poz. 2 i 3 w Wykazie I), w ten sposób, że umieszczono w nich po 4 dzieci w każdej i dotyczyło to rodzeństwa;
- 8 rodzinach zastępczych zawodowych (znajdujących się pod poz. 30, 38, 43, 57, 65, 102, 103, 104 w Wykazie I), w ten sposób, że w przypadku:
 - pierwszej rodziny, sprawującej pieczę nad 8 dzieci - limit przekroczone w przypadku 5 dzieci;
 - drugiej rodziny, sprawującej pieczę nad 5 dzieci - limit przekroczone w przypadku 2 dzieci,
 - trzeciej rodziny, posiadającej pod swoją opieką 7 dzieci - limit przekroczone w przypadku 4 dzieci,
 - czwartej rodziny, sprawującej pieczę nad 5 dzieci - limit przekroczone w przypadku 2 dzieci,
 - piątej rodziny, w której przebywało łącznie 7 dzieci - limit przekroczone w przypadku 4 dzieci,
 - szóstej rodziny, w której przebywało łącznie 4 dzieci - limit przekroczone w przypadku 1 dziecka, co związane było z koniecznością umieszczenia rodzeństwa,
 - siódmej rodziny, sprawującej opiekę łącznie nad 9 dzieci - limit przekroczone w przypadku 6 dzieci,
 - ósmej rodziny, sprawującej opiekę łącznie nad 7 dzieci - limit przekroczone w przypadku 4 dzieci;
- 1 rodzinnym domu dziecka (znajdującym się pod poz. 105 w Wykazie I), w którym przebywało łącznie 13 dzieci - limit przekroczone w przypadku 5 dzieci, z których 1 zostało umieszczone wraz z rodzeństwem **/akta kontroli str. 247-255/**.

Ustalono, że umieszczenia 31 dzieci (przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na dzień kontroli) w rodzinie zastępczej/rodzinnym domu dziecka ponad określony w ustawie wripsz limit nie dotyczyło rodzeństwa, a tylko ta sytuacja stanowi warunek konieczny, umożliwiającą przekroczenie ww. limitu.

W każdym poddanym analizie przypadku przekroczenia limitów, o których mowa w art. 53 oraz 61 ustawy wripsz, w aktach rodziny znajdowała się pozytywna opinia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zawierająca opis sposobu wypełniania funkcji rodziny zastępczej oraz opis warunków mieszkaniowych, umożliwiających przyjęcie kolejnych dzieci **/akta kontroli str. 256/**. W aktach znajdowały się również zgody rodzin na umieszczenie w nich dzieci **/akta kontroli str. 257/**. Wyrażone przez rodziny pisemne zgody nie wskazywały **wprost**, że rodzina wyraża zgodę na przyjęcie dziecka, pomimo przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci, co omówiono w ramach bieżącego instruktażu.

Dyrektor kontrolowanej Jednostki wyjaśniając przyczynę nieprawidłowości wskazał, iż limit dzieci w rodzinach zastępczych oraz rodzinnym domu dziecka został przekroczony w związku z koniecznością „(...) wykonania postanowienia sądu w przedmiocie zabezpieczenia pobytu dzieci w pieczy zastępczej. Mimo prowadzonych kampanii promujących rodzicielstwo zastępcze ilość rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych na przestrzeni lat nie zwiększa się (...). Każdorazowo zanim dojdzie do umieszczenia dziecka ponad limit prowadzone są poszukiwania kandydatów pośród członków rodziny dzieci. Wielokrotnie rodziny pochodzenia małoletnich to środowiska dysfunkcyjne, nisko funkcjonujące, nie dające rękami należytego sprawowania opieki, albo już obejmujące pieczę rodzeństwa umieszczanych dzieci, niewyrażające chęci opieki nad kolejnymi. Podejmowane są również poszukiwania miejsc na terenie całego kraju, począwszy od

powiatów ościennych. W okresie objętym kontrolą nie udało się znaleźć miejsca w rodzinach zastępczych poza powiatem. Zazwyczaj, jeśli spływają odpowiedzi to jedynie negatywne.

Konieczność realizacji postanowień sądu, a przede wszystkim jak najszybsze zabezpieczenie potrzeb dzieci powoduje konieczność umieszczania małoletnich w rodzinach zastępczych zawodowych ponad limit. Każdorazowo przed takim umieszczeniem analizowana jest sytuacja rodziny i dzieci już w niej przebywających pod kątem tego, czy:

- w najbliższym czasie spodziewany jest powrót dzieci pod opiekę rodziców biologicznych,
- toczą się postępowania adopcyjne i w nieodległym czasie dzieci trafią pod opiekę rodziców adopcyjnych,
- rodzina posiada odpowiednie kompetencje i predyspozycje do opieki nad większą liczbą dzieci (tj. więcej niż troje),
- wspólnie zamieszkują dorosłe osoby, które mogą wesprzeć rodzinę w opiece nad małoletnimi,
- posiada warunki mieszkaniowe odpowiednie do zabezpieczenia potrzeb, więcej niż trojga dzieci.

W każdej z rodzin zawodowych i rodzinnych domów dziecka, w których umieszczono dzieci ponad limit ustawy zatrudnione są osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich” /akta kontroli str. 258-260/.

Podczas kontroli nie było możliwe ustalenie skutków powyższej nieprawidłowości. Wojewoda nie posiada bowiem kompetencji do kontroli funkcjonowania rodzin zastępczych, w tym warunków lokalowych jakimi one dysponują. **W ocenie kontrolujących nieprawidłowość może mieć jednak znaczący wpływ na wywiązywanie się rodziny z powierzonych zadań z zakresu pieczy zastępczej, a także prowadzić do wypalenia zawodowego osób sprawujących pieczę zastępczą.**

Wskazać należy, iż nieprawidłowość o tym samym charakterze stwierdzono również podczas kontroli problemowej, przeprowadzonej w PCPR w 2019 r.

W myśl art. 42 ust. 1 i 2 ustawy w sprawie pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które spełniają m.in. warunki dookreślone w powyższym akcie prawnym. Na podstawie analizy wytypowanej do badania dokumentacji rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka stwierdzono, że dzieciom zapewniano pieczę zastępczą w rodzinach spełniających warunki, o których mowa we wskazanym przepisie.

Z informacji Dyrektora Centrum wynika, że w kontrolowanej Jednostce spełnianie przez rodziny warunków, wskazanych w art. 42 ust. 1 i 2 ustawy w sprawie, jest oceniane przez Organizatora na etapie weryfikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, a także w sytuacji, gdy sąd zwróci się z prośbą o wydanie opinii dotyczącej kandydatów. Jak wskazał Dyrektor „(...) Weryfikacja odbywa się poprzez wizytę w środowisku kandydata w celu sprawdzenia warunków mieszkaniowych, gromadzenie dokumentacji, tj. zaświadczenia lekarskiego, zaświadczenie potwierdzające posiadanie stałego źródła dochodu, zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego oraz oświadczenie [kandydata] potwierdzające spełnienie pozostałych wymogów nałożonych przez ustawę. Dodatkowo kandydat do pełnienia funkcji rodziny zastępczej poddany jest diagnozie psychologicznej i sporządzona zostaje opinia dot. predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej” /akta kontroli str. 261-262/.

Dyrektor poinformował ponadto, że spełnianie przez rodziny zastępcze/prowadzących rodzinne domy dziecka warunków określonych w powyższym akcie prawnym, w PCPR weryfikowane jest co 2 lata, a także przed dokonaniem oceny rodziny zastępczej w ten sam sposób.

Rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe i prowadzący rodzinny dom dziecka winny także dodatkowo spełniać warunki określone w art. 43 i 44 ustawy wrispz, tj. po otrzymaniu od Organizatora wstępnej akceptacji dokonanej na podstawie oceny spełniania warunków, o których mowa w art. 42 ust. 1 i 2 ustawy wrispz, odbyć szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze, organizowane przez Organizatora, i posiadać świadectwo ukończenia tego szkolenia.

Ustalono, że wszystkie poddane analizie rodziny posiadały świadectwo ukończenia szkolenia, o którym mowa powyżej.

Stosownie do art. 46 ust. 3 ustawy wrispz, osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zobowiązane są do przedstawiania staroście co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej, oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionej przez psychologa.

Stwierdzono, że w poddanych analizie teczkach rodzin znajdowały się aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologa, określone w powyższych przepisach.

W badanym okresie w instytucjonalnej pieczy zastępczej umieszczono 30 dzieci z terenu Powiatu, w tym 2 na terenie innego powiatu. Dyrektor poinformował, że przyczyną umieszczenia dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej w innym powiecie były problemy z ustaleniem właściwego powiatu, odpowiedzialnego za zapewnienie im miejsc w pieczy zastępczej. Wskazał ponadto, że PCPR podejmował próby przeniesienia dzieci, jednakże zaniechano tych działań w związku z tym, że zaaklimatyzowały się już one w dotychczasowej placówce **/akta kontroli str. 263-264/**. Wyjaśnienia Dyrektora Jednostki znalazły odzwierciedlenie w przedłożonej kontrolującym dokumentacji.

Ustalono, że Organizator prowadził rejestr *Skierowań do placówek*. Dzieci umieszczano w instytucjonalnej pieczy zastępczej na podstawie postanowienia sądu oraz wydanego przez PCPR skierowania **/przykład str. 265/**, zawierającego, m.in.:

- miejsce i datę wystawienia skierowania,
- nazwę i adres placówki, do której skierowano dziecko,
- znak sprawy,
- numer skierowania,
- podstawę prawną wydanego skierowania,
- dane kierowanego dziecka,
- datę, z którą dziecko zostało skierowane do placówki,
- dane osób/institucji otrzymujących skierowanie.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 292, poz.1720) dziecko kieruje się do placówki opiekuńczo-wychowawczej po zasięgnięciu opinii dyrektora tej placówki.

Ustalono, że przed skierowaniem dziecka do danej placówki opiekuńczo-wychowawczej Dyrektor Centrum kierował do dyrektora Placówek zapytanie o możliwość umieszczenia dziecka w trakcie rozmowy telefonicznej (z której sporządzano notatkę służbową) lub drogą mailową. W przypadku interwencyjnego umieszczenia dzieci, opinię dyrektora pozyskiwano telefonicznie, nie zawsze to dokumentując **/akta kontroli str. 266-267/**. W ocenie kontrolujących pozyskanie opinii dyrektora, o której mowa w powyższych przepisach, należy każdorazowo udokumentować,

np. w formie notatki. W powyższym zakresie Dyrektorowi Centrum udzielono bieżącego instruktażu.

c) rotacja dzieci w pieczy zastępczej

W okresie poddanym kontroli 14 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej i 8 dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej powróciło pod opiekę rodziny biologicznej, natomiast 12 dzieci, przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej zostało przysposobionych. Usamodzieliło się łącznie 59 osób, które przebywając w pieczy zastępczej osiągnęły pełnoletność, w tym 35 z rodzinnej pieczy zastępczej oraz 24 z instytucjonalnej pieczy zastępczej **/akta kontroli str. 268-269/**.

Ustalono, że w okresie objętym badaniem, z rodzinnej do instytucjonalnej pieczy zastępczej przeniesiono 6 dzieci, z czego:

- 2 dzieci przeniesiono do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego z powodu śmierci rodzica zastępczego;
- 4 dzieci przeniesiono do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego z powodu problemów opiekuńczo-wychowawczych (w 2 przypadkach) oraz nieprawidłowości w rodzinie zastępczej w pozostałych przypadkach.

6. Uwagi i wnioski

Mając na uwadze ustalenia kontroli wnioskować należy, że w okresie objętym kontrolą Powiat Ełcki zapewniał dzieciom miejsca w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej co do zasady na terenie rodzimego powiatu. Niemniej jednak dochodziło do przypadków rozdzielania rodzeństw, a także umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych/rodzinnym domu dziecka ponad limit, co spowodowane było m.in. brakiem miejsc w pieczy zastępczej w Powiecie.

Biorąc pod uwagę istotę deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, brak wolnych miejsc w rodzinach zastępczych oraz okresowo w Placówkach, zwłaszcza dla wieloosobowych rodzeństw, a także fakt, że w okresie poddanym kontroli nie nastąpił **planowany w Programie rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, rekomenduje się zintensyfikowanie oraz poszerzenie działań ukierunkowanych na ich rozwój.**

7. Zalecenia

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy wrspz, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, który wraz z poprzednim Dyrektorem odpowiada za jej powstanie, stosownych działań, mających na celu jej wyeliminowanie oraz realizację następującego zalecenia:

- 1. Nie przekraczać ustawowego limitu dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka, określonego w art. 53 ust. 1 oraz 61 ust. 1 ustawy wrspz.**

Kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Z uwagi na fakt, iż za stwierdzoną nieprawidłowość odpowiedzialność ponosi również poprzedni Dyrektor, zgodnie z § 15 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, kopię wystąpienia przekazuje się także pani Iwonie Nowakowskiej (której adres pozyskano w trakcie przeprowadzania kontroli w Jednostce /akta kontroli str. 270-271/), celem umożliwienia odniesienia się w terminie 7 dni od otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego do stwierdzonych nieprawidłowości.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2022 poz. 447 ze zm.).

Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego
Urszula Jędrychowska
Zastępca Dyrektora
Wydziału Polityki Społecznej

Katarzyna Stefanowska – główny specjalista
Agnieszka Brzozowska – główny specjalista